

ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN E-KİTAP OKUMAYA İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

*Fatma SUSAR KIRMIZI***

*Firdevs GÜNEŞ****

ÖZET

Bilgi ve teknoloji çağı denilen günümüzde pek çok bilgi artık bilgisayar ortamında üretilmekte ve saklanmaktadır. Özellikle de son yıllarda e-kitapların çıkması ve yaygınlaşması bu alanda çalışmalar yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu araştırmanın amacı 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik tutumlarını bazı değişkenler açısından değerlendirmektir. Verilerin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen E-Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeği (EKOT) kullanılmıştır. Ölçeğin birinci alt boyutu olan “olumlu özellikler” 17 maddeden, ikinci alt boyutu olan “farklılıklar” ise 9 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden “tarama (survey) araştırması” tercih edilmiştir. Ölçeğin uygulaması Fatih projesi kapsamındaki 8 ilde (Ankara, İzmir, Hatay, Samsun, Mersin, Kayseri, Rize, Diyarbakır), 10. ve 11. Sınıflarda, 1191 öğrenci (Kız=623; Erkek=568) ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın Alpha güvenirlik katsayısı 0,93’tür. Araştırma sonuçlarına göre: Ölçeğin tümünde ve alt boyutlarında kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin e-kitap okumaya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Başka bir deyişle cinsiyet değişkeni e-kitap okumaya yönelik tutumu etkilememektedir. Öğrencilerin serbest okuma zamanlarında e-kitap tercih etme ya da basılı kitap tercih etme durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin tümü ile farklılıklar alt boyutlarında 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. E-kitap okumaya yönelik olarak 11. sınıf öğrencilerinin tutumları 10. sınıf öğrencilerinin tutumlarından daha olumludur. İl değişkenine göre yapılan değerlendirmede Hatay, Ankara, İzmir, Diyarbakır ve Mersin’de yaşayan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. E-kitap okumanın oldukça yeni olduğu ülkemizde eğitimin her kademesinde e-kitap okumanın okumaya yönelik tutumu etkileyip etkilemediğine ilişkin araştırmalar yapılması alan yazına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: E-kitap, Tutum, Ortaöğretim.

*Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen “Öğrencilerin Tablet Kitap Okuma Yeterliklerinin Değerlendirilmesi- 2012ARŞ07” başlıklı araştırma projesinin bir boyutudur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ABD, El-mek: fsusar@pau.edu.tr

*** Prof. Dr. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ABD, El-mek: firdevs.gunes@gmail.com

EXAMINING HIGH SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS READING E-BOOKS

ABSTRACT

In this era of information and technology, much of the information is produced and stored in computer environments. In particular, the emergence of e-books in recent years has made it essential to conduct studies in this area. The aim of this study was to examine 10th and 11th grade high school students' attitudes towards e-book reading based on certain variables. For data gathering, the Scale of Attitudes towards Reading E-Books (SATRE) developed by the researchers. The first sub-factor of the scale, "positive features", consisted of 17 items, and the second sub-factor, "differences", included 9 items. In the study, survey design, a quantitative research design, was employed. The scale was administered to 1191 10th and 11th grade students (Female=623, Male=568) in the 8 cities (Ankara, İzmir, Hatay, Samsun, Mersin, Kayseri, Rize, Diyarbakır) within the Fatih project. The Alpha reliability coefficient of the scale was 0,93. The results of the study showed that there was no significant difference found between female and male students' attitudes towards reading e-books in the whole scale and the sub-dimensions. In other words, the gender variable did not affect the attitudes towards reading e-books. However, there was a significant difference between students' preferences of reading e-books or printed books in their free time. For the whole scale and the sub-factor "differences", there was a significant difference in 10th and 11th graders' attitudes towards reading e-books. 11th graders' attitudes were more positive than those of the 10th graders. As for the city variable, there was a significant difference in favor of the students living in Hatay, Ankara, İzmir, Diyarbakır and Mersin. In Turkey where the use of e-books is quite new, conducting studies that examine whether reading e-books affects attitudes towards reading would contribute to the literature.

STRUCTURED ABSTRACT

Statement of the Problem: Education is composed of two primary elements. These are teaching and learning. Throughout the history, the teaching dimension has always been emphasized. However, the education of today is heading to learning. This situation causes significant changes in educational approaches and methods.

Aim of the Study: The aim of this study was to examine 10th and 11th grade high school students' attitudes related to reading e-books based on certain variables. The following research question was identified for this study: Do 10th and 11th graders' attitudes towards reading e-books differ based on; a. Gender, b. Preference of e-books or printed books in their free time, c. Grade level, d. Status of receiving computer training, e. Cities they lived.

Method: Since this study aimed to examine 10th and 11th graders' attitudes towards reading e-books, survey design that is one of the quantitative research designs was employed (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Ekiz, 2009).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

Population and Sample: 8 cities were randomly selected among these cities, and the scales were administered in two or three high schools of each city. The cities constituting the sample are as follows: Ankara, İzmir, Hatay, Samsun, Mersin, Kayseri, Rize, Diyarbakır. The scale was administered to 10th and 11th graders who were thought to have an experience with reading e-books in the spring terms of 2013-2014 school year. 9th graders who just started using tablet computers were left out from the sample. The study was conducted with 1191 students (Female=623, Male=568) in 24 high schools and 8 cities.

Data Gathering Tool: In this study, "Scale of Attitudes towards Reading E-Books (SATRE)" developed by the researchers was used as the data gathering tool. As there were 17 items in the "Positive features" sub-dimension, the "differences" sub-dimension contained 9 items. The factor loadings of the items in factor 1 ranged between 0,76 and 0,53 (Alpha=0,85). The factor loadings of the items in factor 2 ranged from 0,72 to 0,58 (Alpha=0,78). In the pilot study, the Cronbach's Alpha reliability coefficient for the whole scale was 0,91 while it was 0,93 in this study.

Findings: In the whole scale, 10th and 11th graders' attitudes towards reading e-books did not show a significant difference based on the gender variable, $t(1189)=0,24$, $p>0,05$. The mean scores of female students (70,91) and male students (73,14) were close to each other. For the whole scale, the students' attitudes towards reading e-books significantly differed base on the preference variable, $t(1189)=4,48$, $p<0,05$. The mean scores of the students preferring e-books in their free time (75,19) were higher than those of preferring printed books (70,96).

For the whole scale, there was a significant difference in the students' attitudes towards reading e-books based on the grade level variable, $t(1189)=2,05$, $p<0,05$. 11th graders' mean scores (74,05) were higher than 10th graders (72,10) to reveal a significant difference. For the whole scale, no significant difference was revealed between the groups having and not having computer training in terms of their attitudes towards reading e-books, $t(1189)=,026$, $p>0,05$. The attitudes of both groups show similarities.

Examining can be seen that there was a significant difference between the city variable and the attitudes towards reading e-books. While there was a difference between Hatay and Samsun, and between Kayseri and Rize, there was a significant difference; between Ankara and Samsun, Rize, between Diyarbakır and Samsun, Rize; and between Mersin and Samsun, Rize.

Results and Discussion: According to the results of the study, there was no significant difference found between female and male students' attitudes towards reading e-books in the whole scale and the sub-dimensions. In other words, the gender variable did not affect the attitudes towards reading e-books. It can be argued that female and male students had similar attitudes. However, there was a significant difference between students' preferences of reading e-books or printed books in their free time. It was found that for both the whole scale and the sub-dimensions, the students preferring reading e-books in their free time had more positive attitudes. Expectedly, the students reporting that they prefer reading e-books in their free time would benefit more from the use and easiness of e-books. Consequently, this

Turkish Studies

situation can enable them to develop a positive attitude towards the process of reading e-books.

For the whole scale and the differences sub-dimension, a significant difference was revealed between 10th and 11th graders in their attitudes towards reading e-books. The attitudes of 11th graders were more positive than those of 10th graders. Considering the 11th graders had their tablet computers since 9th grade and used them in classes, these students can be accepted as more experienced in using e-books. This experience can be argued to be effective in developing positive attitudes towards e-books. As for the computer training variable, considering the whole scale and the sub-dimensions, there was no significant difference between the two groups. In other words, those having or not having computer training had similar attitudes towards reading e-books.

When the cities where the students lives were considered, the city variable was found to affect the attitudes towards reading e-books. The attitudes of the students living in Hatay, Ankara, İzmir, Diyarbakır and Mersin were more positive than those living in other cities. Differences were found between Hatay and Samsun, and between Kayseri and Rize.

Studies should be conducted to examine whether reading e-books affects the attitudes towards reading at every step of the education. Students should be trained on reading e-books. The effect of e-books on reading comprehension should be investigated. The reasons for preferring e-books and printed books in developing cities should be examined, and if possible, training seminars on the e-book reading process should be organized in these cities.

Keywords: E-books, attitudes, high school.

GİRİŞ

Eğitim iki temel öğeden oluşmaktadır. Bunlar öğretme ve öğrenmedir. Tarih boyu hep öğretme üzerinde durulmuştur. Ancak günümüz eğitimi öğrenmeye yönelmektedir. Bu durum eğitim yaklaşım ve yöntemlerinde önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eğitim, öğrenciyi “bilgi aktarma” yerine öğrencinin “öğrenme becerilerini geliştirme” ye odaklanmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin dil, zihin ve sosyal becerilerini üst düzeyde geliştirme, öğrenen ve kendini yöneten bireyler olma, bilgi tüketme yerine üretme ve e-öğrenme üzerinde önemle durulmaktadır. Geleceğin insanlarına öğretilmesi zorunlu görülen beceriler ise dil, zihinsel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık olmak üzere dört grupta toplanmaktadır. Dil becerileri, iletişim kurma, bilgiyi alma, bilgi teknolojilerini kullanma vb. olarak açıklanmaktadır. Zihinsel beceriler, düşünme, anlama, sorgulama sorun çözme, araştırma, analiz, sentez yapma, karşılaştırma, değerlendirme olarak sıralanmaktadır. Sosyal beceriler, işbirliği yapma, grupla çalışma, sosyal çatışmaları çözme ve yönetme olarak verilmektedir. Zihinsel bağımsızlık becerileri ise karar verme, seçme, hak ve sorumluluklarını bilme, savunma şeklinde belirlenmektedir (OCDE, 2005).

Öğrencilere kazandırılacak temel becerilerden birisi de dildir. Dil becerileri içerisinde ise okumanın ayrı bir yeri vardır. Okuma, öğrencinin dil, zihinsel ve sosyal becerilerinin gelişimini doğrudan etkilemektedir. Bunların yanında okuma, iletişim kurma, çağdaş toplumun gereklerini yerine getirme, bilinçli kararlar verme ve öğrenmeyi sürdürme gibi üst düzey becerilerin gelişimine de önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle okuma becerileri üzerinde önemle durulmakta, öğrencilerin okuyan, düşünen, anlayan, sorgulayan bireyler olmalarına yönelik çalışmalara ağırlık verilmektedir. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek için çeşitli yöntem ve teknikler

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin bazılarında okumanın fiziksel boyutuna bazılarında ise zihinsel boyutuna ağırlık verilmektedir. Ancak son yıllarda gelişen teknoloji ile birlikte okumanın araçsal boyutu, yani ekran okuma, kâğıt kitap yerine elektronik kitaplar öne çıkmaktadır (Güneş, 2013).

UNESCO eğitimi zenginleştirmek ve farklı koşullardaki öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mobil öğrenme üzerinde önemle durmaktadır. Mobil öğrenme konusunda karar vericilere yardım etme ve üst düzeyde yarar sağlama amacıyla 20 ülkenin katılımıyla çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalarla mobil öğrenmeyi yayma ve okul öncesinden üniversiteye kadar her düzeyde uygulamayı hedeflenmektedir. UNESCO'nun elde ettiği sonuçlar şöyle sıralanmaktadır:

- Birincisi, öğrenme olanaklarını genişletmek, yaymak ve iyileştirmek için geliştirilmiş olmalarına rağmen çoğu öğrenci, öğretmen ve aile, mobil teknolojilerin okulda henüz yerinin olmadığını, öğrenciler açısından bu araçların potansiyel olarak zararlı olduğunu düşünmektedirler.

- İkincisi, günümüz yerel, bölgesel ve ulusal eğitim politikalarında mobil öğrenmenin varlığı nadiren kabul edilmekte, öğretmen ve öğrencilerin daha etkili çalışmalarına yardım etme amacıyla bu araçlardan çok az yararlanılmaktadır.

- Üçüncüsü, mobil teknoloji öğrencilere geleneksel olmayan, güncel, yenilikçi hareketli ve nitelikli bir eğitim için yeterince yararlanılacak çok sayıda ve çeşitli olanaklar sunmaktadır.

- Dördüncüsü, mobil teknoloji eğitimde etkili ve izlenecek fırsatlar sunmaktadır. Eğitim politikası sorumlularının eğitimde eşitsizlikleri giderici bu programları dikkate almaları, onları engellemek yerine genişletmeleri gerekmektedir.

- Son olarak, mobil öğrenme gerçekçi bir etki yapmakta, eğitime ve öğretmene olumlu katkılar sağlamaktadır. Eğitim politikası sorumlularının tarihsel süreç içerisinde hep ayrı düşünülen öğrenme ve eğitimi birleştirerek eğitime yeni tohumlar atmaları gerekmektedir (UNESCO, 2013).

E-kitap, dergilerin dışında ekran özelliği taşıyan herhangi bir aygıtta okunmak üzere elektronik ortamlarda bulunan her türlü elektronik metindir (Korat ve Shamir, 2007, 249). E-kitaplar yazılar, resimler ya da her ikisini birden içeren dijital ortamda yayımlanan, bilgisayarlar ve diğer elektronik aygıtlarda görüntülenebilen ve okunabilen kitaplardır. Genel olarak iPad, android tabletler, akıllı telefonlar, kitap okuyucu aygıtlar ve bilgisayarlarda dosyalar halinde bulunmaktadır.

Eğitim alanında uzun yıllar okumanın anahtar ögesi kâğıt kitap olmuştur. Ancak günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji bu anlayışı değiştirmektedir. Eskiden kitap, dergi, ansiklopedi gibi basılı ürünlerin kullanıldığı sınıflarda artık bilgisayar, televizyon, video, e-kitap gibi araçlar öne çıkmaktadır. Bu araçlarla bilgiye ulaşma, araştırma, paylaşma ve öğrenme daha kolay olmaktadır. Bu durum öğrencilerin basılı ürünler yerine elektronik araçlara yönelmesine ve okuma alışkanlıklarının değişmesine neden olmaktadır. Derslerde “ekran okuma” ve “e-kitap okuma” uygulamaları giderek yaygınlaşmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin okuma becerileri, alışkanlıkları ve tutumları değişmektedir. Özellikle tablet bilgisayar ve e-kitap öğrencilerin yenilikleri izlemeleri, kendini geliştirmeleri ve öğrenmeyi sürdürmeleri için önemli bir araç haline gelmektedir.

Son yıllarda tablet bilgisayarların, e-kitapların çoğu okul ve derslerde yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Kanada Kebek'te 10.000'den fazla öğrenci sınıfta tablet ile eğitim görmektedir. ABD'de ise 4,5 milyondan fazla öğrenci derslerde tablet bilgisayar kullanmaktadır (Karsenti ve Fievez, 2013). Benzer rakamlar Fransa, İngiltere gibi çeşitli ülkelerde de verilmektedir. Amerikan Yayıncılar Derneği (APP) tarafından yapılan bir araştırma, e-kitap piyasasının ülkede hızla büyüdüğünü ortaya koymuştur. Araştırmaya göre e-kitap satışları 2009

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

yılında % 3 iken bu oranın 2011 yılında % 17' e ulaştığı, 2012 yılında ise % 22.5'ini geçtiği görülmüştür. Yine araştırma şirketi Pew'in 2012 yılında 3 bin kişi üzerinde gerçekleştirildiği bir araştırmaya göre Amerikalıların % 21'i yılda en az bir e kitap okumaktadır (Şit, 2012). Benzer durumlar ülkemizde de görülmektedir. TÜİK rakamlarına göre Türkiye'de 2013 yılında 42.655 kitap yayımlanmıştır. Bunun 4.293'ü yani % 10'u e-kitaptır. Bu rakamın önceki yıllara göre yükseldiği, 2012 yılında 2.986 e-kitap yayımlanırken, 2013'te bu rakamın 4.293'e ulaştığı görülmüştür. Bu durum e-kitaplarda (DVD, VCD, CD) bir önceki yıla göre % 37 artışın olduğunu ve bireylerin elektronik ortamda kitap okumayı tercih ettiğini ortaya çıkarmıştır (TÜİK, 2013). Bu sonuçlar e-kitap okumanın ülkemizde de belli oranda tercih edildiğini göstermektedir.

Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığının Fatih projesi çerçevesinde çok sayıda öğrenciye tablet bilgisayar verilmekte ve okullarda kullanılmaktadır. Kısaca çoğu ülkede öğretmen ve öğrenciler zengin eğitim içeriklerine ulaşmak, başkalarıyla bilgi paylaşmak, arkadaş ve uzman desteği elde etmek, iletişim kurmak için tablet bilgisayarlardan yararlanmaktadır. Uzmanlar ise tablet bilgisayarlar ile e-kitapların eğitim alanında bu kadar hızlı yayılmasının olumlu ve olumsuz yönlerini tartışmaktadır. Bazıları bunların eğitim için itici bir güç ve destekleyici bir araç olduğunu açıklamakta, bazıları ise öğrencileri dersten uzaklaştırdığını ve eğitime zarar verdiğini öne sürmektedir. Ancak bu alanda yapılan birçok araştırmaya göre derslerde tablet kullanımı öğrencinin eğitime yönelik olarak olumlu bir güdülenme geliştirmesinde etkili olmaktadır (Wainwright, 2013; Kinash ve diğ., 2012; Sachs ve Bull, 2012; Hardy, 2010). Eğitim sürecinin önemli bir desteği olarak görülen ve bazı sorunları çözeceği düşünülen e-kitap okuma ve öğrenme geleneksel eğitim uygulamalarından farklıdır. Zihnin esnek yapısı bu okuma türüne daha kolay uyum sağlamaktadır. E-kitap okuma basılı kitaptan okumaya göre daha dinamik ve etkili olduğundan ilgi çekici bilgilerin alınması ve zihne işlenmesi oldukça kolay olmaktadır. Ayrıca olaylara ve bilgilere farklı açılardan bakma, sorgulama, bilimsel merakı uyandırma, üst düzey zihinsel becerileri geliştirme gibi yönleri de vardır. E-kitap okumada öğrencilerin okuma ve öğrenme süreci, uyguladıkları yöntem ve teknikleri, göz hareketleri, anlama ve zihinde yapılandırma becerileri değişmektedir. Metinler, ortam, bilgiyle ilişkiler ve okuyucu tipi de değişmektedir. Böylece öğrencilerin düşünme tekniklerini ve çalışma yöntemlerini geliştirmeleri daha kolay olmaktadır. Diğer taraftan bu araçlarla bir dünyadan diğerine geçilmektedir. Yani 19. yüzyılın geleneksel dünyasından 21. yüzyılın bilgi dünyasına, enformatik ve dijital dünyaya geçilmektedir. Buna bağlı olarak bilgiyi seçme, kişileştirme, üst düzeyde yararlanma ve etkileşimsel okuma öne çıkmakta, daha demokratik bir toplum oluşturmak için bilgiye kolay ulaşım amaçlanmaktadır. Görüldüğü gibi tablet bilgisayar ve e-kitap hakkında farklı görüşler dile getirilmektedir. Tüm bunlardan yolar çıkarak e- kitabı yadsımak bu alana ilişkin sorulara yanıt bularak çözümler ortaya koymak en uygun olanıdır. Bu araçların okuldaki eğitime yararı ve katkıları nedir? Bu konudaki bilimsel araştırmalar hangi sonuçları öne çıkarmaktadır? Öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Bu araçların öğrencilere ve eğitim uygulamalarına uygun hale getirilmesi için neler yapılmalıdır? Öğrenci başarısı ve güdülenmeye katkısı nedir? Bu araçlarla öğrenci başarısı nasıl artırılabilir? vb.

E-kitaplar tüm bilgisayarlarda okunabildiği gibi özel e-kitap okuyucuları ile de bir arada kullanılarak çok büyük kolaylıklar sağlayabilmektedir. Yüz binlerce kitabı içine sığdırabilen e-kitap aygıtları, okuyucuları onlarca kilo kitabı taşıma derdinden kurtarmaktadır. E-kitap aygıtları sayesinde her an her yerde kitap okunabilmektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte e-kitap aygıtların şarj ömürleri de oldukça uzun süre dayanmaktadır (Durmaz, 2014, Işık, 2013, ABB, 2011). E-kitapların ortaya çıkışı basılı kitaptan nasıl vazgeçileceği tartışmasını da beraberinde getirmiştir. Birçok kişi, kağıdın ayrı bir özelliği, rahatlığı, kokusu, dokusu kısacası farklılığı olduğunu, asla bir ekran karşısında yüzlerce sayfa okunamayacağını iddia etmektedir. İlerleyen yıllarda basılı kitabın mı yoksa e-kitabın mı daha çok tercih edileceğine karar vermek için e-kitabın olumlu ve olumsuz yönlerini tarafsız bir şekilde değerlendirmekte yarar vardır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

Basılı kitap varlığını sürdürecektir ancak dijitalleşme ile birlikte kitap kavramında önemli bazı değişiklikler olması da kaçınılmazdır. Geçiş dönemi olarak nitelendirilebilecek bu dönem geçmişte olduğu gibi sancılı bir şekilde yaşanmaktadır. Matbaanın icadından önce el yazmalarının hâkim olduğu kitap kültürü, belli grupların elinde otoriteye hizmet eden bir şekilde yönlendirilmekteydi. El yazması kitapların üreticilerinin matbaa karşısındaki sert tavırları bu açıdan anlaşılabilir bir husustur. Ancak, bilginin kitleselleşmesi, kitabın yayılması insanlık için büyük değişimler doğurmuştur. Aynı şekilde dijitalleşme de basılı kitap kültüründen farklı bir evreye geçişi simgelemektedir. Basılı kitap deneyiminden dijital/e- kitap deneyimine geçiş, el yazmalarından basılı kitaba geçişte yaşandığı gibi sert tartışmalar başlatmıştır. Dijital kültürün bir kıyamet senaryosu eşliğinde açıklanması, duygusal, ekonomik ve sektörel parametrelerde incelenebilir. İnsanlar iş, para ya da var olan konumlarını kaybetmemek adına bu yenilikleri yadsıyabilir, eleştirebilir. Eleştirilecek hususlar elbette çoktur. Ancak, bu dönüşüme sırt çevirmenin aklen temellendirilecek bir tarafı yoktur (Kazancı, 2010; Anameriç ve Rukancı, 2003).

Kütüphanelerin koleksiyonlarındaki eserleri tarayıp e-kitap haline getirmeleri ile dünyadaki tüm kitaplara istenilen yerden ulaşılması mümkün olmaktadır. Bu özellik yoksul ülkelerdeki araştırmacılar için büyük bir kolaylıktır. Böylece araştırmada kütüphanelerinde yüzbinlerce kitap bulundurabilen zengin ülkelerle yoksul ülkelerin fırsat eşitliği de sağlanmış olmaktadır. Bilgi yalnızca parası olana değil herkese açık hale gelmektedir. Bu kolay erişim, yoksul ülkelerdeki öğrenciler için daha iyi eğitim almak açısından yararı olacaktır (Celal, 2010).

Tabletler öğretmen ve öğrenciye bir dizi yarar sağlamaktadır. Bu araçlarla etkileşimsel okuma ve öğrenme daha kolay olmaktadır. Çoğu ülkede bilgiye kolay ulaşmak, hızlı öğrenmek ve daha ileri bir toplum oluşturmak için bu araçlar tercih edilmektedir. Ülkemizde de okuyan, düşünen, anlayan, sorgulayan bireyler yetiştirmek için bu araçlardan yararlanılmalıdır. Bunun için tablet bilgisayardan okuma ve öğrenmeyle ilgili çalışmalar yapılmalı, geleceğin karmaşık teknolojilerine ve ileri toplumlarına donanımlı bireyler yetiştirilmelidir. Bu anlayıştan hareketle ülkemizde tablet bilgisayardan okuma yani e-kitap okumaya yönelik öğrencilerin tutumlarının saptanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Çok sayıda olumlu etkisi olan bu araçlardan okuma ya da e-kitap okumaya yönelik olarak öğrencilerin tutumlarının tespit edilmesi ilerde bu alanda atılacak adımlar konusunda fikir verebilir. E-kitap son yıllarda gençler arasında hızla yayılmaktadır. Gençlerin bu sürece bakış açılarının belirlenmesi için ülkemizde çok fazla çalışma olmadığı söylenebilir. Henüz çok yeni bir teknolojik ürün olarak değerlendirilebilecek e-kitabın kullanımına ilişkin görüşlerin belirlenmesi ya da okuma sürecindeki beklentilere yanıt verip vermediği yönünde araştırmalar yapılması bu alana katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarını bazı değişkenler açısından değerlendirmektir. Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki alt problem belirlenmiştir.

Lise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya ilişkin tutumları;

- Cinsiyete,
- Serbest okuma zamanlarında e-kitap ya da basılı kitap tercih etme durumlarına,
- Sınıf düzeylerine,
- Bilgisayar eğitimi almalarına,
- Yaşadıkları illere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırmada 10. ve 11 sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemek amaç edinildiğinden nicel araştırmada başvurulan tarama (survey)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

araştırması yöntemlerinden boylamsal tarama türü kabul edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Ekiz, 2009). Boylamsal taramalarda evrenden seçilen gruplardan birden fazla görüş toplanır. Bu araştırma 10 ve 11 sınıflardan elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Evren Örneklem

Çalışmada 2011-2012 yılında Fatih projesi kapsamında tablet bilgisayar dağıtımı yapılan 17 il ve 52 okul evreni temsil etmektedir (Ankara, Balıkesir, Bingöl, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Karaman, Kayseri, Kocaeli, Mersin, Rize, Samsun, Uşak ve Yozgat). Bu iller arasından 8 il seçkisiz bir şekilde belirlenerek her ilin 2 ya da 3 lisesinde ölçekler uygulanmıştır. Örneklem kapsamında yer alan iller şunlardır: Ankara, İzmir, Hatay, Samsun, Mersin, Kayseri, Rize, Diyarbakır. 2013-2014 eğitim öğretim yılının bahar döneminde uygulanan ölçekler e-kitap okumada belli bir olgunluğa ulaştığı düşünülen 10. ve 11. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Tablet kullanmaya henüz yeni başlamış olan 9. sınıf öğrencileri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Profilleri

Sorular	Yanıtlarda yer alan seçenekler	Öğrenci sayıları	Toplam öğrenci sayısı
Öğrencilerin okul türlerine göre dağılımı	Anadolu Lisesi	287	1191
	Anadolu Meslek Lisesi	122	
	Güzel Sanatlar Lisesi	198	
	Anadolu Öğretmen Lisesi	168	
	İmam Hatip Lisesi	212	
	Fen Lisesi	204	
MEB’in size vermiş olduğu aygıtın dışında bilgisayarınız var mı?	Evet	931	1191
	Hayır	239	
	Soruya yanıt vermeyenler	21	
Öğrencilerin illere göre dağılımı	Ankara	189	1191
	İzmir	139	
	Hatay	134	
	Samsun	148	
	Mersin	151	
	Kayseri	142	
	Rize	146	
	Diyarbakır	142	

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma, Anadolu (n=287), Anadolu Meslek (n=122), Güzel Sanatlar (n=198), Anadolu Öğretmen (n=168), İmam Hatip (n=212) ve Fen Liselerinde (n=204) gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 931 öğrenci MEB’in vermiş olduğu tablet bilgisayar dışında bilgisayara da sahiptir. 239 öğrenci ise tablet bilgisayar dışında herhangi bir bilgisayarı bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden 21’i ise öğrenci ise “MEB’in size vermiş olduğu aygıtın dışında bilgisayarınız var mı?” sorusuna yanıt vermemiştir. Araştırmaya Ankara’dan 189, İzmir’den 139, Hatay’dan 134, Samsun’dan 148, Mersin’den 151, Kayseri’den 142, Rize’den 146, Diyarbakır’dan 142 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma 8 ilde, 24 lisede, 1191 öğrenci (Kız=623; Erkek=568) ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada verilerin elde edilmesinde Güneş ve Susar Kırmızı (2014) tarafından geliştirilen “E-Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeği (EKOT)” kullanılmıştır. Ölçek için alan yazın

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

taraması yapılmış ve öğrencilerden elde edilen görüşler sonrasında yargılar oluşturulmuştur. Elde edilen madde havuzu alanında uzman 12 kişiye gönderilmiştir. Gelen uzman görüşleri sonrasında kapsam geçerlilik oranı 0,80'in altında değer aldığı belirlenen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin ön deneme çalışması MEB tarafından tablet bilgisayar uygulamasının yapıldığı illerden Ankara ve İzmir'de, 10. ve 11. sınıflarda, 536 öğrenci (kız=297; erkek=239) ile gerçekleştirilmiştir. EKOT'un KMO değeri 0,89; Bartlett küresellik testi sonucuna göre Approx. Chi-Square değeri ise 4080,167'dir. Bartlett küresellik testinin sonucu 0,05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır ($p=0,000$). Açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılan ölçek son hali ile 26 maddeden oluşmaktadır. Faktör analizi sonrasında maddelerin iki alt boyutta toplandığı belirlenmiştir. "Olumlu özellikler" alt boyutunda 17 madde yer alırken, "farklılıklar" boyutunda 9 madde yer almaktadır. Birinci alt boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,76 ile 0,53 arasında değişmektedir ($\text{Alpha}=0,85$). İkinci alt boyutta yer alan maddelere yönelik olarak faktör yük değerleri 0,72 ile 0,58 arasında değişmektedir ($\text{Alpha}=0,78$). Ön deneme çalışmasında EKOT'un tümüne ilişkin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı 0,91 iken bu çalışmada Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Verilerin elde edilmesinde kullanılan EKOT'un öğrencilere uygulanması anketörler aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Likert tipi anketten elde edilen veriler SPSS 15. Paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde t-testi ve varyans analizinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde belirlenen alt probleme ilişkin analizlerin sonuçları tablolar halinde sunulmuştur. Oluşturulan tablolara yorumlar yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını değerlendirmek için t-testi çözümlemesi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. EKOT Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ölçeğin Tümü (EKOT)	Kız	623	72,91	72,91	1189	0,24	0,80
	Erkek	568	73,14	73,14			$p>0,05$ Fark Anlamsız
Olumlu Özellikler Alt Boyutu	Kız	623	48,65	11,16	1189	0,29	0,77
	Erkek	568	48,84	11,13			$p>0,05$ Fark Anlamsız
Farklılıklar Alt Boyutu	Kız	623	24,25	6,89	1189	0,10	0,91
	Erkek	568	24,29	6,98			$p>0,05$ Fark Anlamsız

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik tutumları ölçeğin tümü dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t(1189)=0,24$, $p>0,05$). Kız öğrencilerin ortalama puanları (72,91) ile erkek öğrencilerinin ortalama puanları (73,14) birbirine oldukça yakındır. Olumlu özellikler alt boyutunda da cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir ($t(1189)=0,29$, $p>0,05$). Kız öğrencilerin ortalama puanları (48,65) ile erkek öğrencilerin ortalama puanları (48,84) bir birbirine yakın değerdedir. Farklılıklar alt boyutu ise cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde yine kız (24,25) ve erkek (24,29) öğrencilerin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t(1189)=0,91$, $p>0,05$). Elde edilen bulgular ışığında araştırmaya

Turkish Studies

katılan kız ve erkek öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumlarının bir birine benzer özellikte olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilere serbest okuma zamanlarında e-kitap ya da basılı kitaptan mı okumayı tercih ettikleri sorulmuş ve elde edilen verilere t-testi çözümlenmesi uygulanmıştır. Çözümleme sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. EKOT Puanlarının Tercih Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Tercih Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ölçeğin Tümü (EKOT)	Basılı Kitap Tercih Edenler	612	70,96	15,51	1189	4,48	0,000*
	E-Kitap Tercih Edenler	579	75,19	17,02			
Olumlu Özellikler	Basılı Kitap Tercih Edenler	612	47,68	11,02	1189	4,48	0,001*
Alt Boyutu	E-Kitap Tercih Edenler	579	49,86	11,18			p<0,05 Fark Anlamlı
Farklılıklar Alt Boyutu	Basılı Kitap Tercih Edenler	612	23,27	6,23	1189	4,48	0,00*
	E-Kitap Tercih Edenler	579	25,32	7,47			

Ölçeğin tümü dikkate alındığında araştırmaya katılan öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumları, tercih değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $t(1189)=4,48$, $p<0,05$. Serbest okuma zamanlarında e-kitap okumayı tercih eden öğrencilerin ortalamaları (75,19) basılı kitap okumayı tercih eden öğrencilerin ortalamalarına (70,96) göre daha yüksektir. E-kitap okumayı tercih eden öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumları daha olumludur. Olumlu özellikler alt boyutu değerlendirildiğinde e-kitap tercih eden öğrencilerin ortalamaları (49,86) ile basılı kitap tercih eden öğrencilerin ortalamaları (47,68) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır $t(1189)=4,48$, $p<0,05$. Bu farklılık serbest okuma zamanlarında e-kitap tercih eden öğrencilerin lehinedir. Farklılıklar alt boyutunda yine her iki grubun ortalamaları (25,27-23,27) e-kitap okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir $t(1189)=4,48$, $p<0,05$. Ölçeğin tümü ve diğer iki alt boyut göz önüne alındığında serbest okuma zamanlarında e-kitap okumayı tercih eden öğrencilerin tutumları daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin serbest okuma zamanlarında e-kitap okumayı tercih etmesi onların e-kitapla ilgili olumlu düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. E-kitap okumayı seven öğrencinin tutumunun da yüksek olması doğal karşılanması gereken bir durumdur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri tespit edilerek EKOT'tan aldıkları puanlara t-testi uygulanmıştır. Yapılan çözümlenmeye ilişkin t-testi sonuçları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. EKOT Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ölçeğin Tümü (EKOT)	10. Sınıf	633	72,10	16,56	1189	2,05	0,04*
	11. Sınıf	558	74,05	16,15			
Olumlu Özellikler Alt Boyutu	10. Sınıf	633	48,45	11,31	1189	0,96	0,33
	11. Sınıf	558	49,07	10,95			
Farklılıklar Alt Boyutu	10. Sınıf	633	23,64	6,93	1189	3,31	0,000*
	11. Sınıf	558	24,97	6,87			

Tablo 4 incelendiğinde -ölçeğin tümü göz önüne alındığında- araştırmaya katılan öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir fark gösterdiği tespit edilmiştir $t(1189)=2,05$, $p<0,05$. Sınıf düzeyi değişkeni açısından Tablo 4 incelendiğinde, 11. sınıf öğrencilerin ortalamalarının (74,05) 10. sınıf öğrencilerinin ortalamalarından (72,10) anlamlı bir farklılık oluşturacak şekilde daha yüksek olduğu

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

görülmektedir. 11. Sınıf öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik tutumları daha olumludur. Olumlu özellikler alt boyu dikkate alındığında her iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir $t(1189)=0,96$, $p>0,05$. Bu boyut için her iki grubun tutumları benzerdir. Olumlu özellikler alt boyutu genel itibarıyla okuma alışkanlığının gelişmesine ilişkin tutum maddeleri içermektedir. Bu konuya yönelik olarak 10 ve 11. Sınıfların tutumlarının birbirine benzer olduğu söylenebilir. İkinci alt boyut olan farklılıklar alt boyutunda ise her iki grup arasında yine 11. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir $t(1189)=3,31$, $p<0,05$. Farklılıklar alt boyutunda e-kitap okumaya yönelik olarak 11. sınıf öğrencilerinin tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine yanıt vermek amacıyla araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayar eğitimi alıp almadıkları sorulmuş ve her iki grubun e-kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. EKOT Puanlarının Bilgisayar Eğitimi Almış Olma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Bilgisayar Eğitimi Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ölçeğin Tümü (EKOT)	Bilgisayar Eğitimi Alanlar	137	72,98	15,95	1189	,026	0,979
	Bilgisayar Eğitimi Almayanlar	1054	73,02	16,46			$p>0,05$ Fark Anlamsız
Olumlu Özellikler Alt Boyutu	Bilgisayar Eğitimi Alanlar	137	49,00	11,75	1189	,281	0,779
	Bilgisayar Eğitimi Almayanlar	1054	48,71	11,07			$p>0,05$ Fark Anlamsız
Farklılıkla r Alt Boyutu	Bilgisayar Eğitimi Alanlar	137	23,98	6,07	1189	,514	0,607
	Bilgisayar Eğitimi Almayanlar	1054	24,30	7,04			$p>0,05$ Fark Anlamsız

Tablo 5'te ölçeğin tümü göz önüne alındığında e-kitap okumaya yönelik olarak bilgisayar eğitimi almış olan ve olmayan gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $t(1189)=,026$, $p>0,05$. Her iki grubun tutumları benzerlik göstermektedir. Olumlu özellikler alt boyutunda bilgisayar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $t(1189)=,281$, $p>0,05$. Farklılıklar alt boyutunda da yine her iki grubun ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir $t(1189)=,26$, $p>0,05$. E-kitap okumaya yönelik olarak her iki grubun tutumları birbirine benzer özelliktedir. Diğer taraftan bilgisayar eğitimi alan öğrencilerin sayılarının da oldukça az olması dikkate değer bir durumdur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı il değişkeni ile e-kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek faktörlü varyans analizi ile test edilmiştir. Öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumlarına ilişkin betimsel istatistik bulguları Tablo 6'da sunulmaktadır.

Tablo 6. EKOT Puanlarının İl Değişkenine Göre Betimsel Puanları

İl	n	\bar{X}	S
Hatay	134	78,19	15,42
Ankara	189	76,37	17,31
İzmir	139	76,78	21,67
Diyarbakır	142	75,33	15,29
Mersin	151	74,67	15,22
Kayseri	142	70,80	14,55
Samsun	148	67,56	14,36
Rize	146	64,06	9,64
Toplam	1191	73,02	16,39

Turkish Studies

Analiz sonuçları, il değişkeni açısından öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(7,1183)=14,73$, $p<0,01$. Diğer bir deyişle, öğrencilerin tutumları yaşadıkları ile bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gruplar arası farkın kaynağını bulmak için yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, Hatay ($\bar{x}=78,19$), Ankara ($\bar{x}=76,37$), İzmir ($\bar{x}=76,78$), Diyarbakır ($\bar{x}=75,33$) ve Mersin ($\bar{x}=74,67$) illerinde yaşayan öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumlarının diğer illerde yaşayan öğrencilerin tutumlarından daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yapılan ANOVA testi sonuçları Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. EKOT Puanlarının İl Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	25654,047	7	3664,864	14,731	,000	Hatay-Samsun-Kayseri-Rize
Gruplarıçi	294307,470	1183	248,781			Ankara-Samsun-Rize
Toplam	319961,516	1190				Diyarbakır-Samsun-Rize Mersin-Samsun-Rize

Tablo 7 incelendiğinde il değişkeni ile e-kitap okumaya yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Hatay ile Samsun, Kayseri ve Rize illeri arasında fark bulunurken Ankara ile Samsun, Rize; Diyarbakır ile Samsun, Rize; Mersin ile Samsun, Rize arasında da anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ölçeğin tümünde ve alt boyutlarında kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin e-kitap okumaya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu araştırmanın sonucuna göre cinsiyet değişkeni e-kitap okumaya yönelik tutumu etkilememektedir. Elde edilen sonuca bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin benzer düzeyde tutumlara sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin serbest okuma zamanlarında e-kitap tercih etme ya da basılı kitap tercih etme durumları e-kitap okumaya yönelik tutumlarını etkilemektedir. Ölçeğin tümüne ve alt boyutlarına göre boş zamanlarında e-kitap okumayı tercih eden öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Boş zamanlarında kitap okurken e-kitabı tercih ettiğini belirten öğrenciler elbette e-kitap kullanımı ve kolaylığından daha fazla yararlanabilir. Bu da onların e-kitap okuma ve kullanma sürecine yönelik olarak olumlu bir bakış açısı geliştirmelerini sağlayabilir. Yıldırım, Karaman, Çelik ve Esgice (2011) tarafından literatür taramasına dayalı olarak geliştirilen çalışmada gençlerin e-kitap okumayı tercih etmede birçok kolaylığın etkili olduğu ortaya konulmuştur. Başka içeriklere bağlantı verme, arama yapma, not alma, altını çizme, renklendirme, dipnot ekleme, kitap ayracı, dahili sözlük, hesap makinesi gibi özellikler bunlardan bazılarıdır. Dağtaş (2013) ise farklı alanlardan 16 öğretmenle yaptığı araştırmasında eğitimcilerin basılı kitaptan okumayı tercih ettiğini belirlemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin basılı kaynakları tercih etme nedenlerinden bazıları şunlardır: Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun geleneksel okuma-yazma becerilerini basılı sayfadan edinmeleri, basılı sayfadan daha kolay okumaları, öğrenmelerinin daha kolay olması, daha kalıcı olması, basılı sayfa üzerinde not almaları, altını çizmeleri, kâğıdın gözleri-zihni daha az yorması, daha somut olması ve mevcut bilgisayar ekranlarının göz sağlığını korumada yetersiz kalması vb.

Ölçeğin tümü ile farklılıklar alt boyutlarında 10. ve 11. sınıflar arasında e-kitap okumaya yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. E-kitap okumaya yönelik olarak 11. sınıf öğrencilerinin tutumları 10. sınıf öğrencilerinin tutumlarından daha olumludur. 11. sınıf öğrencilerinin 9. sınıftan itibaren tablet bilgisayara sahip olduğu ve derslerde e-kitap kullandığı göz

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

önüne alınırsa bu öğrencilerin e-kitap kullanma konusunda daha deneyimli oldukları kabul edilebilir. Sahip oldukları bu deneyimin de onların e-kitaba yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğu düşünülebilir. Ancak olumlu özellikler alt boyutunda her iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu boyutun e-kitabın kolaylıkları ve e-kitabın okuma alışkanlığı geliştirmesine yönelik tutumlarını ölçme maddeleri içerdiği göz önüne alınırsa bu konularda 10. ve 11. sınıflar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Bilgisayar eğitimi almış olma değişkeni açısından -ölçeğin tümü ve alt boyutlarında- her iki grup arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Yani bilgisayar eğitimi almış ya da almamış grupların e-kitap okumaya yönelik tutumları benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları illere göre değerlendirme yapıldığında, il değişkeninin e-kitap okumaya yönelik tutumu etkilediği tespit edilmiştir. Hatay, Ankara, İzmir, Diyarbakır ve Mersin illerinde yaşayan öğrencilerin tutumları araştırmaya katılan diğer illerde yaşayanlara oranla daha olumludur. Hatay ile Samsun, Kayseri ve Rize illeri arasında farklılık tespit edilmiştir. Ankara ile Samsun, Rize arasında; Diyarbakır ile Samsun, Rize arasında; Mersin ile Samsun, Rize arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Kısacası Hatay, Ankara, İzmir, Diyarbakır ve Mersin’de ikamet eden öğrenciler e-kitap okumaya yönelik olarak daha olumlu tutumlara sahiptir. Bu illerin -Türkiye’nin geneli düşünüldüğünde- büyük iller olduğu teknolojik araç gereçlere ulaşmanın daha kolay olduğu söylenebilir. Büyük şehirde oturuyor olmak teknolojiye ulaşma ayrıcalığını da beraberinde getirmektedir. Bu durum öğrencilerin e-kitap okuma ve kullanmaya ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir: Eğitimin her kademesinde e-kitap okumanın okumaya yönelik tutumu etkileyip etkilemediğine ilişkin araştırmalar yapılmalıdır. Öğrencilere e-kitap okuma konusunda eğitim verilmelidir. E-kitap okumanın okuduğunu anlamaya etkisi araştırılmalıdır. Gelişmekte olan illerde e-kitap ve basılı kitabın tercih edilme gerekçeleri araştırılmalı, mümkünse bu illerde e-kitap okuma süreci üzerine eğitim seminerleri düzenlenmelidir. Öğrencilerin bilinçli birer e-kitap kullanıcısı olması için öğretmenler de e-kitap okumaya ve kullanmaya teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- ABB (2011). *Hayat boyu öğrenme programı (LLP)- Dislektik çocukların ailelerine pratik ipuçları- E-Kitap kullanma kılavuzu*. ABB web sitesinden 16. 04. 2014 tarihinde erişildi: <http://www.ua.gov.tr>
- Anameriç, H. ve Rukancı, F. (2003). E-kitap teknolojisi ve kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (2), 147-166.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri (13. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Celal, M. (2010). *E-kitap okuma alışkanlığımızı değiştirecek mi?* Blogspot web sitesinden 17.01. 2015 tarihinde erişildi: <http://okudugumkitaplar.blogspot.com.tr>
- Dağtaş, A. (2013). Öğretmenlerin basılı sayfa ve ekrandan okuma tercihleri ile eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 8 (3), 137-161.
- Durmaz, G. (2014). Elektronik Kitap Okuyucuları ve Faydaları. Weblopedi web sitesinden 22. 01. 2015 tarihinde erişildi: <http://weblopedi.net/4214-elektronik-kitap-okuyuculari-ve-faydaları.html>
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşım ve modeller*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Güneş, F. ve Susar Kırmızı, F. (2014). E-Kitap okumaya yönelik tutum ölçeğinin (ekot) geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2),196-212.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

- Hardy, J. M. (2010). *Confort de lecture : L'écart entre l'écran et le papier se réduit*, 3. Juillet 2010, France.
- Işık, A. D. (2013). Elektronik Kitapların Eğitimde Kullanılabilirliği, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 395-411.
- Karsenti, T. ve Fievez, A. (2013). *L'ipad à l'école: Usages, avantages et défis : Résultats d'une enquête auprès De 6057 Élèves et 302 enseignants du québec (Canada)*. Montréal, QC : CRIFPE.
- Kazancı, M. (2010). *Dijital kitap (e-kitap) yayıncılığı: Türkiye'de yayıncılık için yeni fırsatlar, eski sorunlar*. Yayımlanmamış uzmanlık tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kinash, S., Mathew, T., Lawson, R., Herbert, J., French, E., Taylor, T. ve SUMMERS, J. (2012). Australian higher education evaluation through assurance of learning. *Full paper conference proceedings at the 8th International Conference on Evaluation for Practice, 18-20 June, Pori, Finland*. UCPORİ web sitesinden 13. 12. 2014 tarihinde erişildi: <http://www.ucpori.fi/eval2012>
- Korat, O. ve Shamir, A. (2007). Electronic books versus adult readers: effects on children's emergent literacy as a function of social class. *Journal of Computer Assisted Learning*, 23, 248-259.
- OCDE (2005). *La définition et la sélection des compétences clés. Résumé*. OCDE sitesinden 11. 05. 2014 tarihinde erişildi: <http://www.oecd.org/pisa/35693273.pdf>
- Sachs, L. ve Bull, P. (2012). Case study: Using iPad2 for a graduate practicum course. In P.Resta (Ed.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2012*, (pp. 3054-3059). Chesapeake, VA: AACE
- Şit, A. C. (2012). *ABD'de e-kitap satışları basılı kitap satışlarını geçti*. Webrazzi web sitesinden 12. 11. 2014 tarihinde erişildi: <http://webrazzi.com/2012/06/18/abd-ekitap-satislari-basili-kitap-satislarini-gecti/>
- TÜİK (2013). *İstatistiklerle Türkiye*. TÜİK sitesinden 14. 12. 2014 tarihinde erişildi: http://www.tuik.gov.tr/kitap.dometod=kitapdetay&kt_id=0&kitap_id=5
- UNESCO (2013). *Principes directeurs pour l'apprentissage mobile*. Paris: UNESCO Impression.
- Wainwright, A. (2013). The e-book sky is falling...Right? augustwainwright web sitesinden 15. 12. 2015 tarihinde erişildi: <http://augustwainwright.com/the-e-book-sky-is-falling-right/>
- Yıldırım, G., Karaman, S., Çelik, E. ve Esgice, M. (2011). E-kitap okuyucuların kullanım deneyimlerine yönelik alanyazın incelemesi. 5. *International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 Eylül*, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Susar KIRMIZI, F., Güneş, F. (2015). "Orta Öğretim Öğrencilerinin E-Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi / Examining High School Students' Attitudes Towards Reading E-Books", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/15 Fall 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8493>, p. 787-800.